

Η ιστορία των μαθητικών κοινοτήτων

Οι σημαντικότεροι σταθμοί για τη θεσμοθέτηση των μαθητικών κοινοτήτων στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα μπορούν με συντομία να καταγραφούν ως εξής:

1923-1925

Οργάνωση της πρώτης σχολικής κοινότητας στην Ελλάδα, στο Μαρμάσειο Διδασκαλείο, με πρωτεργάτες τους δημοτικιστές Αλέξανδρο Δελμούζο και Μιχαήλ Παπαμαύρο.

Ο [Αλ. Δελμούζος](#), επιστρέφοντας το 1923 από τη Γερμανία, αναλαμβάνει τη διεύθυνση του Μαρμασλείου Διδασκαλείου (1923-25) και μαζί με τον [Μιχ. Παπαμαύρο](#), ο οποίος επίσης σπούδασε στη Γερμανία, επιχειρούν να εφαρμόσουν στη διδακτική πράξη τις αρχές του «[Σχολείου Εργασίας](#)» και να οργανώσουν την [πρώτη «Σχολική Κοινότητα» στην Ελλάδα](#), τονίζοντας τη σημασία που έχει για τη σχολική ζωή το κοινοτικό σύστημα, που μορφώνει κοινωνικές αρετές.

1928-1933

Επιχειρείται οργάνωση μαθητικής κοινότητας στο **Πειραματικό Σχολείο του Πανεπιστημίου Αθηνών (Π.Σ.Π.Α.)**, με συντηρητικότερο χαρακτήρα και εμπνευστές τους αντιπάλους του δημοτικισμού Ν. Εξαρχόπουλο και Γ. Παλαιολόγο.

Δυστυχώς, όμως οι πρωτοποριακές πρωτοβουλίες και οι απόψεις των παιδαγωγών Δελμούζου και Παπαμαύρου, καθώς και των συντηρητικότερων Εξαρχόπουλου και Παλαιολόγου δεν καρποφόρησαν, εξαιτίας της μεγάλης αντίδρασης που συνάντησαν.

1965

Με την εγκύκλιο 1010/11.1.1965, η οποία εντάσσεται στο πνεύμα της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης του 1965 (Ν.Δ. 4379/64), θεσπίζεται η λειτουργία των μαθητικών κοινοτήτων στα σχολεία, η οποία όμως, όπως και τα υπόλοιπα μέτρα της μεταρρύθμισης, δεν πρόλαβε να ολοκληρωθεί λόγω της δικτατορίας.

1971

Το Υπουργείο Παιδείας της δικτατορίας (με την υπ' αρ. 117712/297/27.1.1971 Εγκύκλιο Διαταγή), εισάγει στα σχολεία μέσος εκπαίδευσης ένα θεσμό μαθητικών κοινοτήτων με απόλυτα ανελεύθερο χαρακτήρα, ανάλογο του καθεστώτος που υπηρετεί, αποσκοπώντας στην ποδηγέτηση των νέων.

ΑΠΟ ΤΟ 1974 ΚΑΙ ΜΕΤΑ

Μετά τη Μεταπολίτευση του 1974 καταβάλλεται για πρώτη φορά συστηματική προσπάθεια με σκοπό την καθιέρωση μαθητικών κοινοτήτων σε όλα τα σχολεία, που θα εξυπηρετούν τη δημοκρατική διαπαιδαγώγηση των μαθητών.

Το 1975, 1976 και 1982 θεσπίζονται τρεις διαδοχικοί κανονισμοί μαθητικών κοινοτήτων, οι οποίοι σε συνδυασμό με το Π.Δ 374/1978 περί κανονισμού λειτουργίας μαθητικών κοινοτήτων, ρυθμίζουν τον τρόπο οργάνωσης του θεσμού στα σχολεία. Διακηρυγμένος στόχος αυτών των πρωτοβουλιών είναι η προετοιμασία ελεύθερων, υπεύθυνων μαθητών για μια δημοκρατική κοινωνία, μλώντας τους στις δημοκρατικές διαδικασίες συμμετοχής, λήψης αποφάσεων και στους κανόνες συλλογικής ζωής.

Το 1986 θεσπίστηκε ο κανονισμός λειτουργίας των μαθητικών κοινοτήτων που ισχύει μέχρι σήμερα. Εκδόθηκε με υπουργική απόφαση που στηρίχτηκε στο άρθρ. 45, παρ. 3 του νόμου πλαισίου υπ' αριθ. 1566/85, περί δομής και λειτουργίας της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Τροποποιήθηκε οριακά το 1991 (Υ.Α. Γ2/336/29-1-91 (Φ.Ε.Κ. 66 τ. Β' /14-2-91).

Επηρεασμένος από το πνεύμα της «νέας αγωγής», ο κανονισμός αυτός δίνει έμφαση στην ενεργή συμμετοχή των μαθητών στη σχολική ζωή και στην ανάπτυξη της μαθητικής πρωτοβουλίας. Προτρέπει στη συνεργασία και στον διάλογο μεταξύ των μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας. [Εισάγει στοιχεία συνδιοίκησης και συναπόφασης.](#)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ασπρογέρακας Ν. – Θεοδωροπούλου Δ., *Οι Μαθητικές κοινότητες ως μέσο πολιτικής και κοινωνικής Αγωγής των μαθητών*, Αθήνα, ΟΛΜΕ, Λόγος και Πράξη, τευχ. 38, 1989.

Γεωργιάδης Κ., *Αποπροσανατολισμός στο μαθητικό κίνημα*, Αθήνα, Δελτίο ΟΛΜΕ, τευχ. 552, Νοεμ. 1982.

Ελευθεράκης Θ., «*Παιδαγωγικές αντιλήψεις και κοινωνική δικαιοσύνη: Από τη Σχολική Κοινότητα του Μαρασλείου Διδασκαλείου (1923-26) στις Μαθητικές Κοινότητες του σύγχρονου Ελληνικού Σχολείου*», Πανεπιστήμιο Κρήτης, 2007. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο:
<http://www.e-thessalia.gr/index.php?view=article&&tmpl>

Ευγενίδης Ηρ., *Μαθητικές Κοινότητες: Δημοκρατικός θεσμός ή διασυρμός δημοκρατικών θεσμών*, Αθήνα, ΟΛΜΕ, Λόγος και Πράξη, τευχ. 58, 1994.

Κουρταλίδης, Θ. *Μαθητικές κοινότητες και δημοκρατική αγωγή*, εκδόσεις Μήνυμα, Αθήνα, 1977.

Κρυστάλλης Θ., *Το μαθητικό κίνημα και ο Προσανατολισμός του*, Αθήνα, Δελτίο ΟΛΜΕ, τευχ. 554, Ιαν. 1983.

Μαθητικές κοινότητες. Λόγος και πράξη (έρευνα), εκδόσεις Σχεδίας, Ρέθυμνο 1998.

Σταυρίτη-Αναστασοπούλου Λ., *Παιδεία & Πολιτική: «Μαθητικές Κοινότητες & Πολιτική Διαπαιδαγώγηση»*, Περιοδικό:Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης, τχ. 3, Απρίλιος-Ιούνιος, 1982.

Συγκούνας Χ., *Πολιτικοποιημένη νεολαία*, Αθήνα, Δελτίο ΟΛΜΕ, τχ. 593, Δεκ. 1986.

Τουπούζης Κ., *Οι Μαθητικές Κοινότητες*, Αθήνα, Νέα Παιδεία, τχ. 22, Καλοκαίρι 1982.

Τρυφωνόπουλος Σ., *Η συμμετοχή των μαθητών στη λειτουργία των σχολείων*, Αθήνα, ΟΛΜΕ, Λόγος και πράξη, τευχ. 8, 1979.

Φρυγανάκης Γ., *ΜΑΘΗΤΙΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ. Ένας θεσμός που πρέπει να ζήσει (:)*, 1998.

Χριστοφορίδης Χ., *Απόψεις για τη λειτουργία των Μαθητικών Κοινοτήτων*, Αθήνα, Δελτίο ΟΛΜΕ, τευχ. 552, Νοεμβ. 1982.

Τέλος, για μια σύντομη κριτική ιστορική επισκόπηση του θεσμού των μαθητικών κοινοτήτων, χαρακτηριστικό είναι το κείμενο του **Αλέξη Δημαρά, «Από τις σχολικές στις μαθητικές κοινότητες. Εξέλιξη ή παρεξήγηση ενός θεσμού;»** από τα πρακτικά του συμποσίου για την ιστορικότητα της παιδικής ηλικίας και της νεότητας, του Ι.Α.Ε.Ν. (έκδοση 1986) διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: http://www.iaen.gr/praktika_tou_diethnous_simposiou_istorikotita_tis_paidikis_ilikias_kai_tis_neotitas-b-2*497.html

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ ΜΑΘΗΤΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ:

ΥΠ.Ε.Π.Θ., (1971). Σχολική ζωή και μαθητική αυτοδιοίκησης, εγκύκλιος 297/27-1-71.

ΥΠ.Ε.Π.Θ., (1975). Κανονισμός λειτουργίας των Μαθητικών Κοινοτήτων.

ΥΠ.Ε.Π.Θ., (1976). Κανονισμός λειτουργίας των Μαθητικών Κοινοτήτων.

ΥΠ.Ε.Π.Θ., (1982). Κανονισμός λειτουργίας των Μαθητικών Κοινοτήτων.

ΥΠ.Ε.Π.Θ., (1985). Νόμος πλαίσιο 1566/85. *Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις.*

ΥΠ.Ε.Π.Θ., (1986/82). Κανονισμός λειτουργίας των Μαθητικών Κοινοτήτων, {Ανάδειξη μαθητικών συμβουλίων σύμφωνα με την Υ.Α. 23.613/6/Γ2/4094/23.9.86 (Φ.Ε.Κ. 619 τ. Β´/25/9/86) όπως αυτή τροποποιήθηκε με την Υ.Α. Γ2/336/29-1-91 (Φ.Ε.Κ. 66 τ. Β´/14-2-91)}.